

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

ในการวิจัยเรื่อง สภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษา เกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อสำรวจ สภาพ และความต้องการของครูศิลปศึกษา เกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจสภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษา เกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้น โดย ค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ โดยเริ่มจากวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง หลักสูตรประถมศึกษาพ.ศ.2521(ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) บทความ เนื้อหาในหนังสือต่างๆที่เกี่ยวข้อง กับการสำรวจหนังสือเรียน และการเรียนการสอนศิลปศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา รวมถึงหนังสือ คู่มือครู เอกสารต่างๆ

2. กลุ่มตัวอย่างประชากรคือ ครูศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ที่สอนอยู่ในโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 200 คน จาก 200 โรงเรียน (จากทั้งหมด 431 โรงเรียน) โดยวิธีสุ่มอย่างง่าย

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้กรอบทฤษฎีในการสร้างเครื่องมือจาก

-หลักสูตรประถมศึกษาพหุศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533)

-แบบตรวจสอบหนังสือของกระทรวงศึกษาธิการ

-องค์ประกอบที่สำคัญด้านต่างๆของหนังสือเรียนศิลปศึกษา

-องค์ประกอบที่สำคัญด้านต่างๆของการเรียนการสอนศิลปศึกษา

3.1 สร้างเครื่องมือเพื่อศึกษา สภาพและความต้องการ โดยแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบ และการใช้หนังสือเรียนศิลปะศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและความต้องการเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปะศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในด้านต่างๆ 6 ด้านคือ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมวิธีการสอน สื่อ การประเมินผล องค์ประกอบของหนังสือเรียน โดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า โดยกำหนดค่าระดับคะแนนเป็น 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมแบบปลายเปิด

3.2 นำเครื่องมือที่สร้างไปปรึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษา

4. แต่งตั้งผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อช่วยตรวจสอบเครื่องมือ จำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยคุณสมบัติดังนี้

4.1 นักวิชาการศิลปะศึกษา ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านศิลปะศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา มีประสบการณ์การสอนด้านศิลปะศึกษาไม่ต่ำกว่า 10 ปี

4.4 นักวิชาการ ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านหลักสูตรและสื่อการสอน มีประสบการณ์ทำงานไม่ต่ำกว่า 10 ปี

4.5 นักวิชาการทางโสตทัศนศึกษา ที่มีประสบการณ์การสอนไม่ต่ำกว่า 10 ปี

5. นำเครื่องมือที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาปรับปรุง และจึงนำไปทดลองใช้ กับครูศิลปะศึกษา โรงเรียน สาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม จำนวน 10 ท่านและนำผลมาตรวจสอบค่าความเที่ยงของเครื่องมือ

ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามจากการทดลองใช้เครื่องมือ คือ

1. ในด้านสภาพ 0.94

2. ในด้านความต้องการ 0.96

นับว่าเป็นที่น่าพอใจสำหรับนำไปใช้ และนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบอีกครั้ง ปรับปรุงแก้ไขเครื่องมืออีกครั้ง ก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นำเครื่องมือไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างประชากร โดยจัดทำหนังสือขอความร่วมมือตอบแบบสอบถามจากบัณฑิตวิทยาลัย และขอหนังสือรับรองจากศูนย์การศึกษากรุงเทพมหานคร โดยส่งหนังสือขอความร่วมมือและเครื่องมือแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ไปยังโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร (ทั้งหมด 50 เขต มี 431 โรงเรียน) โดยการสุ่มอย่างง่าย 200 โรงเรียน (เขตละ 4 โรงเรียน โรงเรียนละ 1 ชุด) นำผลมาสรุปโดยวิเคราะห์ข้อมูลด้านต่างๆ ว่ามีอยู่ในระดับใด หากค่าทางสถิติ แจกแจงผลข้อมูลเป็นตารางและรายงานผลการวิจัยในรูปตารางประกอบความเรียง

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากที่ได้รับแบบสอบถามคืนแล้ว ดำเนินการดังนี้

1. แบบสอบถามตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามแบบสัมภาษณ์และแบบตรวจสอบรายการ นำมาแจกแจงความถี่เป็นค่าร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
2. แบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามแบบมาตรฐานส่วนประเมินค่า แจกแจงความถี่ของคำตอบในแต่ละข้อ เพื่อหาค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) มาจัดอันดับและนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง
3. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 ซึ่งเป็นแบบปลายเปิดมารวมความคิดเห็น และข้อเสนอแนะเป็นความถี่ แล้วนำเสนอในรูปของตารางประกอบคำบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษา เกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามที่ส่งทางไปรษณีย์จำนวน 200 ฉบับ ได้รับคืนมา 157 ฉบับ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 78.5 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด แล้วจึงนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน โดยนำเสนอ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบความเรียง ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กล่าวได้ว่า ครูศิลปศึกษาที่เป็นเพศชายมีจำนวนมากกว่าเพศหญิง โดยครูเพศชายมี 121 คน และครูเพศหญิงมี 36 คน มีช่วงอายุระหว่าง 46 ถึง 54 ปี มีมากที่สุด มี 50 คน และอายุระหว่าง 36 ถึง 45 ปี มี 46 คนกับอายุระหว่าง 25 ถึง 35 ปี มี 44 คน ซึ่งถือว่าเป็น 3 กลุ่มอายุที่มีจำนวนคนส่วนใหญ่ใกล้เคียงกัน ครูศิลปศึกษาส่วนใหญ่วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีมากถึง 135 คน และ จบทางสาขาวิชาศิลปศึกษาโดยตรง มีมากที่สุด 107 คน ครูศิลปศึกษา ที่มีประสบการณ์การสอนศิลปศึกษา 1 ถึง 5 ปี มีมากที่สุด คือ 52 คน และสอนในระดับชั้น ป.4 มีมากที่สุด คือ 123 คน รองลงมาคือครูศิลปศึกษาที่สอนในระดับชั้น ป.2 ป.3 และ ป.5 มีจำนวนเท่ากัน คือ 118 คน ถือว่าใกล้เคียงกัน จำนวนคาบที่สอน คือ 20 คาบ ต่อสัปดาห์ มีมากที่สุด 14 คน และมีหน้าที่อื่นร่วมด้วย คือ หัวหน้าหมวด มีมากที่สุด 46 คน รองลงมาคือ ประจำชั้น 43 คน ครูศิลปศึกษามีหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษา โดยคัดเลือกจากคุณภาพของหนังสือ มีมากที่สุด 75 คน รองลงมาคือ ทางโรงเรียนคัดเลือกให้ 72 คน และเลือกใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาของสำนักพิมพ์ สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ มากที่สุด 60 คน รองลงมา คือ สำนักพิมพ์ วัฒนาพานิชย์ 56 คน และใช้ประเภทของหนังสือแบบเรียนศิลปศึกษาและประเภทอื่นๆที่ใช้ร่วมกับหนังสือเรียนศิลปศึกษา เป็นแบบค้นคว้ารวบรวมด้วยตนเอง มีมากที่สุด คือ 65 คน รองลงมา คือ หนังสือแบบฝึกหัดทางศิลปศึกษา 62 คน และ รองลงมาคือ คู่มือครู 60 คน ครูศิลปศึกษามีระดับความต้องการในการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันในระดับ ปานกลาง มีมากที่สุด 68 คน และมีระดับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาประกอบการเรียนการสอน มากกว่า 10 คาบ มีมากที่สุด 42 คน

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและความต้องการเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในด้านต่างๆ 6 ด้านคือ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรม วิธีการสอน สื่อ การประเมินผล และ องค์ประกอบของหนังสือเรียนศิลปศึกษา

กล่าวได้ว่า สภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในด้าน วัตถุประสงค์ พบว่า ด้านสภาพเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.61$) และ ด้านความต้องการเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านวัตถุประสงค์ อยู่ในระดับต้องการมาก เช่นกัน ($\bar{X} = 3.88$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านสภาพ มีอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ ได้แก่ ส่งเสริมให้แสดงออกตามความสามารถ เน้นการปฏิบัติงานจริง ($\bar{X} = 3.79$) รองลงมาคือ วัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับหลักสูตร เนื้อหาและกิจกรรม วิธีการสอน การใช้สื่อ และ การประเมิน

ผล เท่ากันกับ ส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมาคือ ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมในด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย และ ทักษะพิสัย ($\bar{X} = 3.64$) รองลงมาคือ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญคือคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ($\bar{X} = 3.61$) รองลงมาคือ ส่งเสริมให้เข้าใจศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.57$) รองลงมาคือ ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และ สังคม ($\bar{X} = 3.55$) และ ในระดับปานกลาง คือ ส่งเสริมให้เกิดรสนิยม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ($\bar{X} = 3.37$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าด้านความต้องการ มีอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อได้แก่ ส่งเสริมให้แสดงออกตามความสามารถ เน้นการปฏิบัติงานจริง ($\bar{X} = 4.11$) รองลงมาคือ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญคือคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือ ส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมาคือ ส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และ สังคม ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมาคือ ส่งเสริมให้เข้าใจศิลปวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมาคือ ส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมในด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัย และ ทักษะพิสัย ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาคือ ส่งเสริมให้เกิดรสนิยม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ ($\bar{X} = 3.87$) และ ความต้องการในระดับปานกลาง คือ วัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายสอดคล้องกับหลักสูตร เนื้อหาและกิจกรรม วิธีการสอน การใช้สื่อ และการประเมินผล ($\bar{X} = 3.09$)

สภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษาในด้าน เนื้อหาและกิจกรรม โดยส่วนรวมพบว่า ด้านสภาพเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านเนื้อหาและกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.44$) แต่ ด้านความต้องการเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านเนื้อหาและกิจกรรม อยู่ในระดับต้องการมาก ($\bar{X} = 3.87$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน สภาพ มีอยู่ในระดับมาก ได้แก่ มีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ($\bar{X} = 3.66$) รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้าน ความรู้ เจตคติ และ ทักษะปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.58$) รองลงมาได้แก่ เหมาะสมกับ ระดับชั้นและวัย สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 3.53$) และ มี อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ได้รับความสนใจ ดึงดูด และ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.45$) รองลงมาคือ มีความถูกต้อง ทันสมัย ครอบคลุม และเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 3.40$) รองลงมาคือ สามารถเชื่อมโยงหรือบูรณาการ เนื้อหาและ กิจกรรม ทั้งในและนอกกลุ่มประสบการณ์ ($\bar{X} = 3.38$) รองลงมาคือ มีกิจกรรมปฏิบัติให้เลือก

หลากหลายรูปแบบ ($\bar{X} = 3.36$) และ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และ สภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.14$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน ความต้องการ มีอยู่ในระดับ ต้องการมากทุกข้อ ได้แก่ มีกิจกรรมปฏิบัติให้เลือกใช้หลากหลายรูปแบบ ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมาได้แก่ เหมาะสมกับ ระดับชั้น และวัย สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{X} = 3.94$) รองลงมาได้แก่ มีความสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมการเรียนรู้ด้าน ความรู้ เจตคติ และ ทักษะปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมาได้แก่ มีความถูกต้อง ทันสมัย ครอบคลุม และเข้าใจง่าย ($\bar{X} = 3.89$) รองลงมา ได้แก่ ได้รับความสนใจ ดึงดูด และ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.88$) รองลงมาได้แก่ สามารถเชื่อมโยงหรือบูรณาการ เนื้อหาและกิจกรรม ทั้งในและนอก กลุ่มประสบการณ์ ($\bar{X} = 3.76$) และ เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และ สภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.72$)

สภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษาในด้าน วิธีการสอน โดยสำรวจพบว่า ด้านสภาพเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลป ศึกษาในด้านวิธีการสอน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.49$) แต่ ด้านความต้องการเกี่ยวกับการใช้ หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านวิธีการสอน อยู่ในระดับต้องการมาก ($\bar{X} = 3.96$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน สภาพ มีอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ส่งเสริมกระบวนการ เรียนรู้ ที่เน้นนักเรียน เป็นสำคัญ ($\bar{X} = 3.69$) รองลงมาได้แก่ ชี้นำไปสู่วิธีการสอนที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรม ($\bar{X} = 3.60$) รองลงมาได้แก่ เน้นการปฏิบัติงานจริง การปฏิบัติ งานอย่างเป็นระบบ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและ ทำงานเป็นกลุ่มได้ดี ($\bar{X} = 3.55$) รองลงมาได้ แก่ มีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัยได้รับความสนใจ ดึงดูด และ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 3.54$) และมีอยู่ในระดับ ปานกลาง ดังนี้คือ ส่งเสริมการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.45$) รองลงมา ได้แก่ ส่งเสริมให้ประยุกต์ใช้วิธีการสอนหลากหลายรูปแบบ ($\bar{X} = 3.38$) รองลง มาได้แก่ ส่งเสริมด้านการค้นคว้าเพิ่มเติม และพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.37$) และ บรรยายภาคการเรียนรู้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.32$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน ความต้องการ มีอยู่ในระดับ ต้องการมากทุกข้อ ได้แก่ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นนักเรียน เป็นสำคัญ ($\bar{X} = 4.10$) รองลงมาคือ รองลงมาได้แก่ มี ความหลากหลาย เหมาะสมกับวัยได้รับความสนใจ ดึงดูด และ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.03$)

รองลงมาคือ ชี้นำไปสู่วิธีการสอนที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรม ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมาได้แก่ เน้นการปฏิบัติงานจริง การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่อง และ ทำงานเป็นกลุ่มได้ดี ($\bar{X} = 3.99$) รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมด้านการค้นคว้าเพิ่มเติม และ พัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ($\bar{X} = 3.95$) รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมให้ประยุกต์ใช้วิธีการสอนหลากหลายรูปแบบ ($\bar{X} = 3.92$) รองลงมาได้แก่ บรรยายภาคการเรียนรู้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและ สภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.85$) และ ส่งเสริมการวางแผนการสอนอย่างเป็นระบบ ($\bar{X} = 3.81$)

สภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษาในด้านสื่อ โดยส่วนรวมพบว่า ด้านสภาพเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านสื่อ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.47$) แต่ ด้านความต้องการเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านสื่อ อยู่ในระดับต้องการมาก ($\bar{X} = 3.95$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน สภาพ มีอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ส่งเสริมการใช้สื่อที่ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรม และวิธีการสอน ($\bar{X} = 3.53$) รองลงมาได้แก่ ช่วย ประหยัดเวลา เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ($\bar{X} = 3.51$) และ ในระดับปานกลาง ได้แก่ ส่งเสริมการใช้สื่อที่ เหมาะสมกับระดับชั้นและวัย สภาพแวดล้อมและสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.48$) รองลงมาคือ ขยายไป สู่เนื้อหาที่สัมพันธ์กันทั้งทฤษฎี และ ปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.45$) และ ช่วยในการวางแผนการใช้อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.38$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน ความต้องการ มีอยู่ในระดับ ต้องการมากทุกข้อ ได้แก่ ช่วยประหยัดเวลา เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ($\bar{X} = 4.06$) รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมการใช้สื่อที่เหมาะสม กับระดับชั้นและวัย สภาพแวดล้อมและสภาพท้องถิ่น ($\bar{X} = 4.02$) รองลงมาได้แก่ ส่งเสริมการใช้ สื่อที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรม และวิธีการสอน ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมาได้แก่ ขยายไปสู่เนื้อหาที่สัมพันธ์กันทั้งทฤษฎี และ ปฏิบัติ ($\bar{X} = 3.92$) และ ช่วยในการวางแผนการใช้ อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{X} = 3.78$)

สภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับชั้น ประถมศึกษาในด้านการประเมินผล โดยส่วนรวมพบว่า ด้านสภาพเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียน ศิลปะศึกษาในด้านการประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) แต่ ด้านความต้องการเกี่ยว กับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านการประเมินผล อยู่ในระดับต้องการมาก ($\bar{X} = 3.93$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน สภาพ มีอยู่ในระดับมาก ได้แก่ รูปแบบและวิธีการ ประเมินผลสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมวิธีการสอน และ การใช้สื่อ ($\bar{X} = 3.58$)

และ นอกนั้นส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ วิธีการประเมินผลมีความเหมาะสมกับระดับชั้นและวัย ($\bar{X} = 3.49$) รองลงมาคือ ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานตามขั้นตอนของกระบวนการทำงานและ คุณภาพของผลงาน เท่ากันกับ ส่งเสริมการตรวจสอบและประเมินผลพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และ สังคม ($\bar{X} = 3.47$) รองลงมาคือ ตรวจสอบและประเมินผลในด้านความรู้ ทักษะ และ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน เท่ากันกับ ส่งเสริมการประเมินผลโดย ครูและนักเรียนร่วมกัน ($\bar{X} = 3.44$) รองลงมาคือ การตรวจสอบและการประเมินผลด้านความคิดสร้างสรรค์ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.41$) และ ส่งเสริมการประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ($\bar{X} = 3.36$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน ความต้องการ มีอยู่ในระดับ ต้องการมากทุกข้อ ได้แก่ ส่งเสริมการประเมินผลโดย ครูและนักเรียนร่วมกัน ($\bar{X} = 4.04$) รองลงมาคือ ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานตามขั้นตอนของกระบวนการทำงานและคุณภาพของผลงาน ($\bar{X} = 4.01$) รองลงมาคือ ส่งเสริมการตรวจสอบและประเมินผลพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และ สังคม ($\bar{X} = 3.97$) รองลงมาคือ รูปแบบและวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมวิธีการสอน และ การใช้สื่อ เท่ากันกับ วิธีการประเมินผลมีความเหมาะสมกับระดับชั้นและวัย ($\bar{X} = 3.93$) รองลงมาได้แก่ การตรวจสอบและการประเมินผลด้านความคิดสร้างสรรค์ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ($\bar{X} = 3.91$) รองลงมาได้แก่ ตรวจสอบและประเมินผลในด้านความรู้ ทักษะ และ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงาน เท่ากันกับ ส่งเสริมการประเมินผลการเรียนอย่างเป็นระบบ ทั้งก่อนเรียน ระหว่างเรียน และหลังเรียน ($\bar{X} = 3.82$)

สภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในด้านองค์ประกอบหนังสือเรียน โดยส่วนรวมพบว่า ด้านสภาพเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านองค์ประกอบหนังสือเรียน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.28$) แต่ด้านความต้องการเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านองค์ประกอบหนังสือเรียน อยู่ในระดับต้องการมาก ($\bar{X} = 3.92$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน สภาพ มีอยู่ในระดับปานกลางทั้งหมด ได้แก่ ขนาดและรูปแบบของตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน และเหมาะสม ($\bar{X} = 3.47$) รองลงมาได้แก่ ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา เหมาะสม ชัดเจน สวยงาม และมีคำอธิบายรายละเอียดที่ถูกต้อง ($\bar{X} = 3.39$) รองลงมาได้แก่ ลักษณะรูปเล่มและปก มีการออกแบบที่สวยงามและน่าสนใจ ($\bar{X} = 3.30$) รองลงมาได้แก่ ระบบการพิมพ์ทันสมัย มีสีสวยงามและคมชัด ($\bar{X} = 3.26$) รองลงมาได้แก่ เนื้อกระดาษมีคุณภาพดี และคงทน ($\bar{X} = 3.25$) รองลงมาได้แก่ คำอธิบายศัพท์เฉพาะ และ อภิธาน

ศัพท์สำหรับค้นคว้าเพิ่มเติมได้ ($\bar{X} = 3.15$) และ การจัดหน้าดึงดูดสายตา และเร้าความสนใจ ($\bar{X} = 3.15$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน ความต้องการ มีอยู่ในระดับ ต้องการมากทุกข้อ ได้แก่ ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา เหมาะสม ชัดเจน สวยงาม และมีคำอธิบายรายละเอียดที่ถูกต้อง ($\bar{X} = 4.08$) รองลงมาได้แก่ ขนาดและรูปแบบของตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน และเหมาะสม ($\bar{X} = 4.07$) รองลงมาได้แก่ คำอธิบายศัพท์เฉพาะ และ อภิธานศัพท์สำหรับค้นคว้าเพิ่มเติมได้ ($\bar{X} = 3.96$) รองลงมาได้แก่ ระบบการพิมพ์ทันสมัย มีสีสวยงามและคมชัด ($\bar{X} = 3.90$) รองลงมาได้แก่ การจัดหน้าดึงดูดสายตา และเร้าความสนใจ ($\bar{X} = 3.87$) รองลงมาได้แก่ ลักษณะรูปเล่มและปก มีการออกแบบที่สวยงามและน่าสนใจ ($\bar{X} = 3.80$) และ เนื้อกระดาษมีคุณภาพดี และคงทน ($\bar{X} = 3.73$)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติมในการใช้หนังสือเรียนศิลปะศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปะศึกษา จากแบบสอบถามจำนวน 157 ฉบับ มีครูศิลปศึกษาที่ตอบแบบสอบถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ จำนวน 84 ฉบับ โดยแจกแจงตามหัวข้อแบบสอบถามปลายเปิดดังนี้

ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาในด้านวัตถุประสงค์(จุดมุ่งหมาย,หลักสูตร)มีมากที่สุด คือ ควรจะตรงตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร(ความถี่ = 23)ในด้านเนื้อหาและกิจกรรมที่มีมากที่สุดคือ กิจกรรมหลากหลาย เปิดกว้าง (ความถี่ = 18) รองลงมาคือกิจกรรมซ้ำๆเดิมเกินไป (ความถี่ = 15) ด้านวิธีการสอนที่มีมากที่สุดคือ เน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลาง (ความถี่ = 13) ด้านสื่อ มีมากที่สุดคือ สื่อน่าสนใจตามวัยเด็ก และประหยัดเวลา(ความถี่ = 8) รองลงมาคือ ผลิตและเหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น (ความถี่ = 7)ด้านการประเมินผล ที่มีมากที่สุด คือเน้นความคิดสร้างสรรค์ ความสนใจ ผลงาน (ความถี่ = 5)ด้านองค์ประกอบของหนังสือเรียน มีดังนี้คือ ภาพประกอบไม่ชัดเจน ไม่สวยงาม ไม่ขยายเนื้อหา (ความถี่ = 15) รองลงมาคือ กระดาษคุณภาพไม่ดี (ความถี่ = 8)ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษามีปัญหาในการใช้ในด้านต่างๆเสนอแนะไว้ที่มากที่สุดคือ อุปกรณ์ต่างๆมีราคาแพง (ความถี่ = 13) รองลงมาคือ รายละเอียดเนื้อหาไม่ครบถ้วน (ความถี่ = 11) และ เนื้อหาไม่ทันสมัย (ความถี่ = 7) ครูศิลปศึกษา มีความต้องการในการใช้ด้านใดบ้างเพิ่มเติมจากเดิมบ้าง ที่มีมากที่สุดคือ หนังสือต้องเป็นแนวทางการสอนที่ดีกว่านี้ (ความถี่ = 6)และครูศิลปศึกษามี ข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มากที่สุดคือ หนังสือเรียนศิลปะศึกษา ควรแยกเล่มจากวิชาอื่นๆ

ในสสน. (ความถี่ = 15) รองลงมาคือ ไม่ใช่ครูศิลปศึกษาโดยตรงทำให้เกิดปัญหาในการเรียนการสอน (ความถี่ = 13)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษา เกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษา ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยได้แบ่งการอภิปรายผลออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากผลการวิจัยกล่าวได้ว่า ครูศิลปศึกษาที่เป็นเพศชายมีจำนวนมากกว่าเพศหญิง และมีช่วงอายุระหว่าง 46 ถึง 54 ปี มีมากที่สุด แต่ก็มีจำนวนพอกันกับกลุ่มที่ อายุระหว่าง 36 ถึง 45 ปี กับอายุระหว่าง 25 ถึง 35 ปี มี 44 คน ซึ่งถือว่าเป็น 3 กลุ่มอายุที่มีจำนวนคนส่วนใหญ่ใกล้เคียงกัน ครูศิลปศึกษาเกือบทั้งหมดมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี และ จบทางสาขาวิชาศิลปศึกษาโดยตรง มีประสบการณ์การสอนศิลปศึกษา 1 ถึง 5 ปี มีมากที่สุด และสอนในระดับชั้น ป.4 มีมากที่สุด แต่ก็มีจำนวนพอกันกับครูศิลปศึกษาที่สอนในระดับชั้น ป.2 ป.3 และ ป.5 จำนวนคาบที่สอน คือ 20 คาบ ต่อสัปดาห์ มีมากที่สุด และมีหน้าที่อื่น ๆ ร่วมด้วย คือ หัวหน้าหมวด และ ประจำชั้น ครูศิลปศึกษามีหลักเกณฑ์ในการเลือกใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษา โดยคัดเลือกจากคุณภาพของหนังสือ และ ทางโรงเรียนคัดเลือกให้ และเลือกใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาของสำนักพิมพ์ สถาบันพัฒนาคุณภาพวิชาการ และ สำนักพิมพ์ วัฒนาพานิชย์ โดย ใช้ประเภทของหนังสือแบบเรียนศิลปศึกษาและประเภทอื่นๆที่เข้าร่วมกับหนังสือเรียนศิลปศึกษา เป็นแบบค้นคว้ารวบรวมด้วยตนเอง รวมถึง หนังสือแบบฝึกหัดทางศิลปศึกษา และ คู่มือครู โดยที่ ครูศิลปศึกษามีระดับความต้องการในการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบันในระดับ ปานกลางและมีระดับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาประกอบการเรียนการสอน มากกว่า 10 คาบ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและความต้องการเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในด้านต่างๆ 6 ด้านคือ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรม วิธีการสอน สื่อ การประเมินผล และ องค์ประกอบของหนังสือเรียนศิลปศึกษา

2.1 ด้านวัตถุประสงค์ จากผลการวิจัยกล่าวได้ว่า สภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในด้าน วัตถุประสงค์ โดยส่วนรวมพบว่า ทั้งด้านสภาพและด้าน ความต้องการเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้าน วัตถุประสงค์ อยู่ในระดับต้องการมาก เช่นกัน กล่าวคือ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน สภาพ

มีอยู่ในระดับมากเกือบทุกข้อ แต่ก็มักจะเน้นให้แสดงออกตามความสามารถ เน้นการปฏิบัติ งานจริง และ สอดคล้องกับหลักสูตร ส่งเสริมด้านความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่ เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญคือคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ซึ่งเป็นสภาพโดยรวม และยังคงอิงกับ หลักสูตร แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน ความต้องการ มีอยู่ในระดับ ต้องการมาก เกือบ ทุกข้อเช่นกัน ได้แก่ ส่งเสริมให้แสดงออกตามความสามารถ เน้นการปฏิบัติงานจริง ส่งเสริม กระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญคือคิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น ส่งเสริมด้าน ความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล ซึ่งเป็นหัวข้อความต้องการที่สอดคล้องกับสภาพ ซึ่งสอดคล้องกับที่ เสรี ชิวคำ (2540)กล่าวถึงความมุ่งหมายของการเรียนวิชาศิลปศึกษา ไว้ว่า เพื่อให้เด็กมี ประสบการณ์ในการสร้างสรรค์งานศิลปะแขนงต่างๆ ส่งผลให้เกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์ของ ศิลปะกับธรรมชาติ เกิดการพัฒนาทางความคิดสร้างสรรค์ การแสดงออก อารมณ์และสังคม ซึ่งจะ นำไปสู่การมีรสนิยม ความซาบซึ้ง และการรู้คุณค่าของ ศิลปะวัฒนธรรมของมนุษยชาติ จึงอาจ กล่าวได้ว่าแม้ว่าสภาพการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในการเรียนการสอนปัจจุบันยังมีหัวข้อและการ ปฏิบัติที่หลากหลายและมากมายอยู่ แต่ก็มีส่วนปัญหาและสิ่งที่ต้องการเพิ่มเติม ในการใช้หนังสือ ศิลปะศึกษาในการเรียนการสอน มากเช่นกัน

2.2 ด้านเนื้อหาและกิจกรรม ในด้านสภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการ ใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในด้าน เนื้อหาและกิจกรรม โดยส่วนรวมพบว่า ด้านสภาพเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านเนื้อหาและกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง แต่ ด้านความต้องการอยู่ในระดับต้องการมาก และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อด้าน สภาพ ได้แก่ มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ส่งเสริมการเรียนรู้ด้าน ความรู้ เจตคติ และ ทักษะปฏิบัติ เหมาะสมกับ ระดับชั้นและวัย สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในด้าน ความต้องการ นั้นมีอยู่ในระดับ ต้องการมากทุกข้อ ได้แก่ มีกิจกรรมปฏิบัติให้เลือกใช้หลากหลายรูปแบบ เหมาะสมกับ ระดับชั้นและวัย สามารถนำไปใช้ใน ชีวิตประจำวันมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งตรงกับที่ ธาดาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ (2515) กล่าวถึงบทบาทและความสำคัญของบทเรียน ว่าเป็นการจัดลำดับและรวบรวม เนื้อหาวิชาในการเรียนการสอน และ เป็นอุปกรณ์ที่มีเนื้อหาวิชาครบตามแนวทางหลักสูตร เพื่อให้ นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ได้ครบถ้วนตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า สภาพปัจจุบัน การใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในการเรียนการสอน ยังคงเป็นไปตามกฎและแนวทางการสอนเดิม ในสภาพปานกลาง ที่เน้นความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นหลักและจัด ให้เหมาะสมกับระดับชั้นและวัย ในขณะที่เมื่อกล่าวถึงความต้องการ กลับมีความต้องการมากทุก ข้อ โดยเน้นที่กิจกรรมปฏิบัติที่ต้องการความหลากหลายในการปฏิบัติ ดังที่ ไพโรจน์ พวงมณี (2540) กล่าวถึงกิจกรรมศิลปะว่า เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้ สามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการสั่ง

สมประสบการณ์ ความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการปฏิบัติกิจกรรมและส่งเสริมให้เกิดสนิยมเกี่ยวกับความงามได้เป็นอย่างดี การนำเสนอกิจกรรม จะต้องคัดเลือกกิจกรรมที่มุ่งเน้นถึงความหลากหลายในรูปแบบของเนื้อหา และกรรมวิธีในการปฏิบัติต้องมีความท้าทาย ความสามารถทางความคิด และสามารถใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่างๆได้เป็นอย่างดี จุดสำคัญในการคัดเลือกกิจกรรมศิลปะ คือ ต้องพิจารณาถึงเป้าหมายและความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรศิลปศึกษา หลักการทางด้านจิตวิทยา วุฒิภาวะ วัย และความพร้อมในด้านต่างๆของผู้เรียน โดยลักษณะของกิจกรรมต้องแสดงถึงระดับความยากง่ายที่เหมาะสมกับผู้เรียนในการนำมาฝึกปฏิบัติ และการแก้ไขปัญหาในการสร้างสรรค์

2.3 ด้านวิธีการสอน ในด้านสภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในด้าน วิธีการสอน โดยส่วนรวมพบว่า ด้านสภาพอยู่ในระดับปานกลาง แต่ ด้านความต้องการเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านวิธีการสอน อยู่ในระดับต้องการมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน สภาพ มีอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นนักเรียน เป็นสำคัญ ซึ่งตรงกับที่ เลิศ อานันท์นะ (2535) กล่าวว่าควรถือว่าเด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้ โดยส่งเสริมให้แสดงออกตามความสามารถของแต่ละคน โดยชี้นำไปสู่วิธีการสอนที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรม เน้นการปฏิบัติงานจริง การปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและ ทำงานเป็นกลุ่มได้ดี และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อด้านความต้องการ พบว่ามีอยู่ในระดับ ต้องการมากทุกข้อ ได้แก่ ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นนักเรียน เป็นสำคัญ มีความหลากหลาย เหมาะสมกับวัยเร้าความสนใจดึงดูด และ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ ชี้นำไปสู่วิธีการสอนที่สอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรม ดังที่ บันลือ พุกษะวัน (2536) กล่าวว่า หนังสือเรียนเป็นสื่อการสอนที่สำคัญในการเรียนการสอน ทั้งครูและนักเรียนจำเป็นต้องใช้อย่างยิ่งที่เนื้อหาในการเรียนการสอน หลักสูตร และกิจกรรมปฏิบัติจากหนังสือเรียนเป็นสื่อกลางระหว่างครูและนักเรียน หนังสือเรียนทำให้ครูเข้าใจในขอบเขตเนื้อหาวิชา จัดระเบียบและแนะแนวทางการสอนของครู ให้บรรลุได้ตามวัตถุประสงค์ของวิชานั้นๆ หนังสือเป็นเครื่องมือในการเรียนที่สำคัญในทุกๆวิชา และแม้ว่าการพัฒนาทางเทคโนโลยีก้าวไปไกล การใช้หนังสือเรียนยังเป็นที่ใช้อย่างกว้างขวางและแพร่หลาย ในท้องที่ห่างไกล ครูผู้สอนสามารถกำหนดกิจกรรม จัดเนื้อหา เตรียมการสอน และนักเรียน สามารถศึกษาค้นคว้าเตรียมการเรียนการสอนล่วงหน้า ทบทวนตามลำพัง จึงกล่าวได้ว่า สภาพปัจจุบันของวิธีการสอนในการเรียนการสอนก็ยังคงอยู่ในระดับปานกลาง ที่เน้นกระบวนการนักเรียนเป็นสำคัญ (บ้างก็ยังไม่เน้นว่าศูนย์กลางอยู่) และยังคงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ คือใช้หนังสือในการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ แต่ เมื่อในความต้องการ ก็ต้องการมากทุกข้อ ทั้งเน้นนักเรียนเป็นสำคัญ วิธีสอนเหมาะสมกับวัย และก็ยังคงให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์อยู่

2.4 ด้านสื่อ ในด้านสภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในด้านสื่อ โดยส่วนรวมพบว่า ด้านสภาพอยู่ในระดับปานกลาง แต่ ด้านความต้องการเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านสื่อ อยู่ในระดับต้องการมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ กล่าวได้ว่า ด้าน สภาพ ได้แก่ ส่งเสริมการใช้สื่อที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรม และวิธีการสอน ดังที่ ประทีป จรัสรุ่งรวิธร (2514) กล่าวว่า แบบเรียนเป็นอุปกรณ์การสอนสำคัญชนิดหนึ่งที่มีบทบาทต่อการรวบรวมเนื้อหาวิชา จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เป็นอุปกรณ์ที่มีเนื้อหาวิชาตรงตามหลักสูตร เพื่อให้นักเรียนศึกษาค้นคว้าความรู้ได้ตามความมุ่งหมายของหลักสูตรและตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน ดังนั้นแบบเรียนจึงมีบทบาทช่วยส่งเสริมการปรับปรุงหลักสูตร นอกจากนี้ที่กล่าวมาแล้ว ทั้งยัง ช่วยประหยัดเวลา เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ส่งเสริมการใช้สื่อที่เหมาะสมกับระดับชั้นและวัย สภาพแวดล้อมและสภาพท้องถิ่น และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน ความต้องการ มีอยู่ในระดับ ต้องการมากทุกข้อ ได้แก่ ช่วยประหยัดเวลา เข้าใจเนื้อหาได้ง่าย ส่งเสริมการใช้สื่อที่เหมาะสมกับระดับชั้นและวัย สภาพแวดล้อมและสภาพท้องถิ่น จึงอาจกล่าวได้ว่า ด้านสภาพในระดับปานกลางยังคงใช้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ คือ ยังคงยึดการใช้สื่อให้ไม่หลุดออกไปจากการสอนเดิม และตรงกับหน้าที่ของสื่อ คือ ช่วยประหยัดเวลาเข้าใจเนื้อหาได้ง่าย และ เน้นความเหมาะสมกับวัย สภาพท้องถิ่นด้วยแต่ เมื่อมองในด้านความต้องการก็ ต้องการช่วยประหยัดเวลา และ และใช้ให้เหมาะสมกับชั้นและวัย สภาพท้องถิ่น ที่น่าจะปรับและประยุกต์ใช้ให้ผลิตสื่อและใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม

2.5 ด้านการประเมินผล ในด้านสภาพและความต้องการของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในด้านการประเมินผล โดยส่วนรวมพบว่า ด้านสภาพอยู่ในระดับปานกลาง แต่ ด้านความต้องการเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปศึกษาในด้านการประเมินผล อยู่ในระดับต้องการมาก และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน สภาพ ได้แก่ รูปแบบและวิธีการประเมินผลสอดคล้องกับ วัตถุประสงค์ เนื้อหาและกิจกรรมวิธีการสอน และ การใช้สื่อ และ วิธีการประเมินผลมีความเหมาะสมกับระดับชั้นและวัย ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานตามขั้นตอนของกระบวนการทำงานและ คุณภาพของผลงาน และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อด้านความต้องการ มีอยู่ในระดับ ต้องการมากทุกข้อ ได้แก่ ส่งเสริมการประเมินผลโดย ครูและนักเรียนร่วมกัน ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานตามขั้นตอนของกระบวนการทำงาน และ คุณภาพของผลงาน ซึ่ง กล่าวได้ว่า ในสภาพปัจจุบันการประเมินผลก็ยังคงยึดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์อยู่ และอยู่ในระดับปานกลาง โดยให้เป็นไปตามขั้นตอน ส่วนด้านความต้องการนั้น กลับเน้นที่ การประเมินผลโดยครูและนักเรียนร่วมกัน ดังที่ เลิศ อานันทนนะ (2535) กล่าวว่า วิธีการสอนศิลปะแนวใหม่ คือ การวัดและประเมินผลควรทำโดยครูและนักเรียนร่วมกัน แต่ยังคงเป็นไปตามกระบวนการประเมินผล เช่นเดียวกับด้านสภาพ

2.6 ด้านองค์ประกอบของหนังสือเรียน ในด้านสภาพและความต้องการของครูศิลปะศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปะศึกษาระดับชั้นประถมศึกษาในด้านองค์ประกอบหนังสือเรียน โดยส่วนรวมพบว่า ด้านสภาพอยู่ในระดับปานกลาง แต่ ด้านความต้องการเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปะศึกษาในด้านองค์ประกอบหนังสือเรียน อยู่ในระดับต้องการมาก นั่นคือ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน สภาพ ได้แก่ ขนาดและรูปแบบของตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน และเหมาะสม ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา เหมาะสม ชัดเจน สวยงาม และมีคำอธิบายรายละเอียดที่ถูกต้อง ลักษณะรูปเล่มและปก มีการออกแบบที่สวยงามและน่าสนใจ และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ด้าน ความต้องการ มีอยู่ในระดับ ต้องการมากทุกข้อ ได้แก่ ภาพประกอบสัมพันธ์กับเนื้อหา เหมาะสม ชัดเจน สวยงาม และมีคำอธิบายรายละเอียดที่ถูกต้อง ขนาดและรูปแบบของตัวอักษรอ่านง่าย ชัดเจน และเหมาะสม ซึ่งเน้นความต้องการในทุกๆข้อ จึงกล่าวได้ว่า ในด้านองค์ประกอบ สภาพยังคงอยู่ในระดับปานกลางแต่เน้นขนาดตัวอักษรและภาพประกอบ ดังที่ เทวินทร์ เอี่ยมมี (2537) กล่าวว่า ควรใช้ตัวอักษรที่พอเหมาะกับระดับอายุของเด็ก ใช้สีสอดคล้องกับความสนใจตามวัย ในการใช้ในการเรียนการสอน และ เมื่อด้านความต้องการ ก็ใกล้เคียงกันคือ เน้นด้านภาพประกอบ และด้านขนาดตัวอักษร เช่นกัน จึงเป็นในด้าน มีการใช้ในปัจจุบันนี้มาก และยังคงมีปัญหาและคงต้องการในการใช้มากเช่นกัน

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นเพิ่มเติมในการใช้หนังสือเรียนศิลปะศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากแบบสอบถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะของครูศิลปะศึกษาเกี่ยวกับการใช้หนังสือเรียนศิลปะศึกษา จากแบบสอบถามจำนวน 157 ฉบับ มีครูศิลปะศึกษาที่ตอบแบบสอบถามปลายเปิดแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมและข้อเสนอแนะ จำนวน 84 ฉบับ โดยส่วนใหญ่ที่ตอบก็จะตอบโดยละเอียด ในผลทางอื่นๆด้วย แต่อีกส่วนซึ่งเป็นส่วนมากจะตอบมาบางด้านในลักษณะกลางๆ ความคิดเห็นของครูศิลปะศึกษาในด้านวัตถุประสงค์(จุดมุ่งหมาย,หลักสูตร)มีมากที่สุดคือ ควรจะตรงตามวัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือ ยังคงให้ดำเนินไปตามแนวทางอยู่ ในทุกๆส่วนของการเรียนการสอน ในด้านเนื้อหาและกิจกรรม ที่มีมากที่สุดคือ กิจกรรมหลากหลาย เปิดกว้าง ซึ่ง เป็นส่วนที่มีความต้องการมากในเรื่องกิจกรรมการเรียนการสอน และ ยังเสนอว่ากิจกรรมซ้ำๆเดิมเกินไป จึงเด่นชัดมาก ด้านวิธีการสอน ที่มีมากที่สุดคือ เน้นให้เด็กเป็นศูนย์กลาง ซึ่งยังคงเข้ากับแนวทางการเรียนการสอนที่ครูส่วนใหญ่ใช้ ด้านสื่อ มีมากที่สุดคือ สื่อที่น่าสนใจตามวัยเด็ก และประหยัดเวลา ซึ่งตรงกับวัตถุประสงค์หลัก ผลดีและเหมาะกับสภาพท้องถิ่น ที่เน้นประยุกต์กับสถานการณ์ ให้ได้ประโยชน์สูงสุดและเหมาะสม ด้านการประเมินผล ที่มีมากที่สุด คือ เน้นความคิดสร้างสรรค์ ความสนใจ ผลงาน คือ เน้นกระบวนการในการได้ทุกๆส่วนมากกว่าคะแนนนักเรียน ซึ่งตรงกับหลักการทางศิลปะศึกษา เป็นเรื่องที่ดี ด้านองค์ประกอบของหนังสือเรียน มีดังนี้คือ ภาพประกอบไม่ชัดเจน ไม่สวยงาม ไม่ขยายเนื้อหา กระดาษคุณภาพไม่ดี

ซึ่งยังคงเน้นที่ภาพประกอบ ที่เป็นหัวใจของหนังสือเรียนศิลปะศึกษา และด้านองค์ประกอบทางกายภาพด้วย ดังที่ เทวินทร์ เอี่ยมมี (2537) กล่าวว่า แบบเรียนควรมีรูปแบบน่าสนใจ การนำเสนอเป็นเรื่องราว มีภาพประกอบสวยงาม ส่วนความคิดเห็นของครูศิลปะศึกษามีปัญหาในการใช้ในด้านต่างๆ เสนอแนะไว้ที่มากที่สุดคือ อุปกรณ์ต่างๆ มีราคาแพง ซึ่งเน้นกันมากในการเรียนการสอน และครูส่วนใหญ่ก็จะเสนอในเรื่องนี้มาก ด้านรายละเอียดเนื้อหาไม่ครบถ้วน และ เนื้อหาไม่ทันสมัย ซึ่งครูศิลปะศึกษา มีความต้องการในการใช้ด้านใดบ้างเพิ่มเติมจากเดิม ที่มีมากที่สุดคือ หนังสือต้องเป็นแนวทางการสอนที่ดีกว่านี้ และ หนังสือเรียนศิลปะศึกษา ควรแยกเล่มจากวิชาอื่นๆ ในสอน. และที่เน้นที่สุดคือ ไม่ใช่ครูศิลปะศึกษาโดยตรงทำให้เกิดปัญหาในการเรียนการสอน ดังที่ พีรศักดิ์ เทพไตรรัตน์ (2534) กล่าวว่า ในการเรียนการสอน ครูผู้สอนวิชาศิลปะศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในเนื้อหาและหลักสูตรดีพอ อาจสอนวิชาอื่นๆ และก็มาสอนวิชาศิลปะศึกษาด้วย สิ่งที่จะช่วยในการเรียนการสอนบรรลุจุดมุ่งหมายได้ ส่วนหนึ่งคือ สื่อการเรียนรู้ การสอนศิลปะศึกษาในระดับประถมศึกษา จำเป็นต้องการสื่อการสอนจำนวนมาก แบบเรียนก็เป็นสื่อหนึ่งในการเรียนการสอนที่จะช่วยครูได้มาก และถ้าแบบเรียนมีคุณภาพพอ แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าแบบเรียนขาดคุณภาพก็ทำให้ไม่บรรลุจุดประสงค์ที่แท้จริง โดยมาทำการสอนแทนที่ทางโรงเรียนก็ได้ให้ความสำคัญกับวิชาศิลปะศึกษา ครูบางคนก็ไม่อยากสอนแต่ก็ต้องสอน ซึ่งบางท่านเสริมมาว่า เกือบ 50 เปอร์เซ็นต์ของครูศิลปะศึกษา ทั้งหมด คือสถานภาพนี้ โดยไม่ใช่ครูศิลปะศึกษา แต่ต้องทำการสอน และทางสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร และ ทางโรงเรียนเองก็ไม่เคยมีการอบรม สัมมนา และอื่นๆ ที่จะส่งเสริมการเรียนการสอนด้านศิลปะศึกษา ดังที่ เทวินทร์ เอี่ยมมี (2537) กล่าวว่า ในการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษาของไทยมีปัญหาอยู่หลายประการ เช่นกิจกรรมศิลปะถูกจัดตารางเรียนไว้วันชั่วโมงที่ไม่ใคร่จะสำคัญนักเพราะในระดับนักบริหาร อาจจะได้คิดว่ากลุ่มวิชาอื่นมีความสำคัญมากกว่า โรงเรียนบางแห่งไม่มีห้องศิลปะศึกษาโดยเฉพาะ บางแห่งครูประจำชั้นทำหน้าที่สอนเด็กในชั้นทุกวิชา รวมทั้งศิลปะศึกษาด้วย โดยใช้คู่มือครูสอนกันไปตามหลักสูตรที่วางไว้ เด็กๆ ก็เรียนไปตามหลักสูตรดังกล่าว ผลก็คือ วิชาศิลปะศึกษาที่ออกมาก็เป็นเพียงคะแนนที่ปรากฏให้เห็นว่าผ่านหรือไม่ผ่าน แต่ไม่ค่อยจะมีการประเมินผลในเชิงวิเคราะห์วิจัยว่าเด็กได้พัฒนาชีวิตในส่วนลึกซึ่งไปมากน้อยเพียงใด

ข้อเสนอแนะ

จากข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามด้านสภาพและความต้องการในการใช้หนังสือเรียนศิลปะศึกษา ของครูศิลปะศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กล่าวได้ว่า สภาพปัจจุบัน ก็ยังคงเน้นไปตามหลักของหนังสือ วัตถุประสงค์ โดยที่เป็นที่น่าสังเกตว่า เมื่อโยกกับสถานภาพที่ไม่ใช่ครูศิลปะศึกษาโดยตรง จึงสอนไปตามหนังสือเรียนศิลปะศึกษาเป็นหลัก โดยไม่มีการประยุกต์เอง เพราะไม่ใช่ครูศิลปะศึกษาโดยตรง ซึ่ง พ้องกับด้านความต้องการในด้านต่างๆ ที่มีมากทุกๆ ด้าน ที่จะใช้ในการเรียนการสอนให้สมบูรณ์ ดังที่ ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2532) กล่าวว่า แบบเรียนเป็นอุปกรณ์การสอนที่

สำคัญที่สุด พบจะกล่าวได้ว่า การสอนวิชาต่างๆแทบทุกวิชาต้องอาศัยแบบเรียนเป็นคู่มือ และในการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ครูส่วนใหญ่ยังไม่มี ความชำนาญและความสามารถในการสอนในด้านต่างๆเพียงพอ จึงอาศัยแบบเรียนเป็นสำคัญที่จะช่วยลดภาระของครูและเป็นบรรทัดฐานที่จะให้ความรู้แก่นักเรียน โดยครูจะถือว่าแบบเรียนเป็นตัวแทนของหลักสูตร จะสอนเนื้อหาได้ครบหลักสูตร ก็สอนให้ครบทุกหน้า ครูยึดมั่นหนังสือมากเพราะเชื่อว่าผ่านการตรวจสอบมาแล้ว และให้ความรู้แก่นักเรียนจากแบบเรียนโดยไม่คำนึงถึงการจัดกิจกรรม หากการเรียนและกิจกรรมการสอนที่มีผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้น หากหนังสือเรียนศิลปศึกษา เป็นสื่อและส่วนสำคัญมากในการเรียนการสอนในปัจจุบันของครูศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เช่นนี้แล้ว สภาพการใช้ในปัจจุบันโดยรวมที่ยังอยู่ในระดับปานกลาง นั้น คือ ครูยังคงสอนและยึดตามหนังสือเรียนศิลปศึกษาในการเรียนการสอน ดังที่ ไพโรจน์ พงษ์มณี(2540)กล่าวว่าครุศิลปศึกษาจะใช้หนังสือเรียนเป็นแนวทางในการเรียนการสอน การเตรียมเนื้อหาความรู้และการกำหนดให้นักเรียนศึกษาองค์ประกอบต่างๆจากหนังสือเรียน เช่นภาพประกอบเนื้อหา กิจกรรม คำศัพท์ทางวิชาการโดยลักษณะของการใช้หนังสือเรียนนั้นครุศิลปศึกษา จะศึกษาเฉพาะบทเรียนที่น่าสนใจ และสามารถนำมาประยุกต์เป็นกิจกรรมอื่นๆได้อย่างเหมาะสม และนำมาจัดเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียน ฉะนั้น หนังสือเรียนในปัจจุบัน ควร มีคุณภาพ มาตรฐาน เนื้อหาและกิจกรรม สอดคล้อง ทันสมัย เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมท้องถิ่น และ ที่สำคัญเป็นหลักใช้ในการเรียนการสอนได้เป็นอย่างดีและมีคุณภาพ นักเรียนได้รับความรู้ในทุกๆด้าน รวมถึง ควรมีการอบรมสัมมนา และให้ความสำคัญในวิชาศิลปมากกว่านี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบของหนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา
2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับครูที่สอนวิชาศิลปศึกษาที่ไม่ได้เป็นครุศิลปศึกษาโดยตรง
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับหนังสือเรียนศิลปศึกษาที่รวมอยู่ในสร้างเสริมลักษณะนิสัย และการที่ทางกระทรวงศึกษาธิการไม่รับตรวจหนังสือเรียนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาของเอกชน